

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

13. An servi Turcarum, & Maurorum non solum possint fugere, sed etiam ab illis, non autem ab aliis, auferre, quidquid potuerint, & hoc sine onere aliquo restitutionis, vel teneantur illud restituere, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

RESOL. XIII.

An serui Turcarum, & Maworum non solum possunt fugere, sed etiam ab illis, non non autem ab alijs auferre, quidquid potuerint, & hoc sine aliquo onere restitutionis: vel teneantur illud restituere, si commode facere possint, qui certe in usus pios impendere? Ex p. 7. tr. Ref. 11.

§. 1. **N**egatiuam sententiam tenet Fillucius tom. 2. tr. 28. part. 2. cap. 3. num. 56. vbi sic ait. Etiam si seruus nulla iniuria, vel damno affectus sit, tamen si sit apud Turcas, vel alios Christiani nominis hostes, potest praesertim inops accipere necessaria ad fugam à suo domino, non autem ab alijs. Ratio est, quia semper à suo domino posset iure petere mercedem sui laboris & obsequij praestiti, & quando nil praestitisset iniuria ob retentionem in captiuitate iniusta. Dixi, non autem ab alijs; quia etsi Caiet. 2. 2. quaest. 64. art. 8. videatur concludere vniuersaliter, licere Christianis spoliare Turcas, & Saracenos suis bonis, ob iustum bellum quod publice semper intercedit cum illis, tamen si seruo sit de iis qui publica auctoritate id faciunt, libenter admitimus. At si de iis, qui priuata auctoritate id agant, non videtur tutum, quia rapina, & furtum esset: & Turca etiam res suas iuste possident: vt docet S. Thomas, quaest. 66. art. 8. ad 2. & pluribus docet Azor. de quaest. 7. Quid si seruus egeret extremè, vel grauiter, posset absque dubio surripere ea, quae ad aliquot dies, in quibus probabiliter eandem penuriam passurus esset iussissent; & deinde licebit in iis locis per quae fugiendo transit, ea sibi capere, quibus prouideat suae extremæ, vel graui necessitati. Ita Fillucius.

2. Sed ego * Alibi ex Molina, & alijs affirmatiuam sententiam docui, & nunc iterum doceo cum Lessio lib. 2. cap. 1. dub. 5. num. 18. vbi sic ait. Seruos certum est posse fugere si non sint iuste in seruitutem tracti; nec solum fugere, sed etiam vi repellere impediendes, & surripere à suis dominis quantum satis ad compensationem iniuriae, & operæ praestitae; imò quantum possunt, si adhuc duret bellum quod ex parte capientium sit iniustum: quia tunc possunt hoc modo nocere hosti, ex tacito Principis iustum bellum gerentis consensu; vt rectè notat Molina. Sic Christiani à Turcis capti possunt eos spoliare & fugam capessere. Ita Lessius.

3. Vnde Machadus de Perfecto Confess. tom. 2. lib. 7. p. 7. tr. 13. docum. 3. num. 2. sic ait. [Por comun enseñan los Doctores, que el Christiano que esta cautiuo en tierra de Moros, ó Turcos, ó qualesquiera otros Infieles, no solamente puede huirse licitamente del poder de su señor por engaño, fraude, fuerza, ó favor necesario de sus compañeros; sino que tambien le es licito en recompensacion de los agravios que ha recebido; y del seruicio iniusto que ha hecho a su señor, hurtarle cantidad competente con que hazer recompensacion; y esto no solo al señor, sino tambien à qualquiera otro enemigo, y segun presunta voluntad del Principe afirman, que no solamente les pueda tomar la cantidad bastante para recompensar los daños propios, sino tambien toda la que cessando el escandalo pudiese tomar de qualesquiera enemigos. Si bien Capetano, y otros niegan, que por autoridad particular, pueda el Christiano que esta cautiuo entre Infieles, tomarles mas de lo que fuere el daño que huuiere recebido, ó lo precisamente necesario para el camino. Hæc ille; sed ne deseras nostram sententiam quam etiam tenet notissimè Fagundez de iust. lib. 2. cap. 2. num. 2. Vnde non est audiendus Azorius tom. 2. lib. 2. cap. 34. quaest. 7. vbi sic ait. Quid faciendum,

* Alibi sequitur in Ref. 2. not. praerogatiua, §. Sed ego,

quando Christianus seruus redierit, & ex beatis Turca, vel Saraceni fuerit aliquid furatus, illud restituere debet? Respondeo restituendum esse, si id commodè fieri possit: aut certe in vltis impendendum, nam alienum nemo retinere vltis potest: & cum domino illud reddere commodè nequeat, vel quia ignotus est & incertus, vel quia longe abest, vt ad eum res sua mitti tuto nequeat, in pauperes erogari debet; non tam, quia id sit in rem, & commodum domini, quam quod Republicæ auctoritate constitutum est, vt res aliena, quæ domino restitui non potest, in usus pauperum impendantur, Ita ille. Sed me consolente serui Christiani à Turcis fugientes bona ab ipsis sublata securè sibi retineant, & expendant; etiam in quacumque maxima quantitate.

RESOL. XIV.

An serui ex parte delicti possint fugere? Et deducitur posse licite fugere à trirremibus eum qui iuste ad eam penam damnatus est. Et obseruatur quod proles sequitur matris conditionem, unde si mater se vendidit, vel à Parentibus vendita est; vel ob crimen seruitutis addita est, proles non potest fugere. Ex p. 7. tr. 7. Ref. 12.

§. 1. **A**D hoc dubium ex Lessio supra responsio Eminentiss. Card. de Lugo de iust. tom. 1. disp. 6. sect. 3. num. 28. vbi sic ait: Hoc argumentum pro decisione illius dubij, quod desse videbatur ad completam resolutionem quaestio in titulo praerogatiua, nempe an serui ex sententia in penam delicti Christiani possint licite fugere: de quibus auctores sententia nihil dicunt; nam Sanchez solum dicit eos, qui à se, vel à patre venditi sunt, non posse fugere, verò bello captum posse licite fugere. Turanus etiam illud membrum seruitutis omisit. Rebelus vero d. q. 12. num. 2. dixit, conuenire omnes, quod serui ratione delicti per iustam sententiam ad seruitutem damnatis fugere non licet. Melius tamen Lessius d. dub. 3. num. 22. dixit, doctrinam illam intelligi debere de seruitute, quæ non sit valde calamitosa, vbi hac enim probabile est fugere posse, oblata commoda occasione; contrarium enim esset nimis durum, & superans humanam conditionem praesertim tantum hominum. Et quidem cum ipse Lessius, Coradus, Baines, Ledesma, & alij, quos affert & sequitur Sanchez lib. 6. in Decal. cap. 8. num. 16. dicant possit licite fugere à trirremibus eum, qui iuste ad eam penam damnatus est, consequenter idem debent dicere de eo, qui ad talem seruitutem damnatus esset, quæ à praedicta trirremium pena parum distat. Ita Eminentiss. Cardinal. de Lugo. Vide etiam Fagundez de iust. lib. 2. cap. 2. num. 8.

2. Non desinam tamen etiam hic apponere verba Gaspari Hurtadi de iust. disp. 1. diff. 21. vbi sic ait. Quamuis communius & probabilis sit eum, qui in penam iuste condemnatus est in seruitutem, non posse licite fugere, non tamen caret probabilitate, quod possit fugere oblata occasione commoda; praesertim si seruitus sit calamitosa, quia contrarium est durum, & supra conditionem humanam. Ita ille. Cui etiam addendus Trullenchi in Decal. tom. 2. lib. 5. cap. 2. ad 6. num. 3. qui num. 4. obseruat, quod proles sequitur matris conditionem, vnde si mater se vendidit, vel à parentibus est vendita vel ob crimen seruitutis addita, proles non potest fugere.

RESOL.